

Numărul 8

Oradea-mare 22 febr. (6 mart.) 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8. pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Primăvară.

*A trecut iarna pustie,
Viorelele-a 'nflorit,
Și pădurea reînvie
Căci isvorul s'a trezit.*

*Ou stâlpări îl vor aduce
Și osana îi vor cântă,
Apoi va muri pe cruce
Și din groapă va 'nviă.*

*Pentru mine primăvara
E un farmec dureros ...
Pentru mine-î o poveste
Învierea lui Christos.*

Lilial.

Noaptea pe mare.

Cu toate că timpul eră liniștit, marea se clătina. Părea că doarme în depărtările poleite de lună; și totuși valuri se loviau de enormii bolovani puși să apere digul. În îngustul port, această frământare ascunsă se ivia pe ușoara alunecare a undelor, care se închipuiau a fi crețuri de argint ale unei mantii de pluș albastru.

„Francisco“, frumoasa barcă vâpsită cenușiu-deschis pe dinafară, cu marginile de pe dinlăuntru de un roșu aprins, se legăna încetișor lângă zidul de imbarcare.

O funie scurtă, o ținea legată, prinsă de un bielsug țintuit în o lespede de piatră.

„Francisco“ poartă de gîur împregiur, sus, pe dinlăuntru, ca un guler, o salteluță îngustă de culoarea păretelui, destul de groasă și de moale.

Pe jos are așternut de guta-percă și două pături groase de lână cadrilată, alb cu albastru, indosite în patru, ca să ocupe loc puțin, iar piciorul să se infunde mai mult în moliciunea lor.

Pânza lui, acuma strînsă, așa încât alcătue o serie de falduri, îi dă înfățișare cochetă ștregărească.

Par' că-ți vorbește de nerăbdarea de a tăia valurile, par' că-ți zimbește șiret la ideia că va uimi cu agerimea sborului...

Lumina lunii îi mai dă apoi și ceva misterios frumoasei bărci, mândria dlui Borfigo.

Socotiam că nu venise încă, și el se plimbă îmbrăcat cu vestminte de lână, împletită de mână, spre a le lăsa brațelor toată mlădierea și a ține și mai cald decât ori-care altele...

Eu aveam pe umeri un palton greu cu pelerină...

— Bună seara, domnule... me întimpină Francisc, cu cordialitate. Cât e de frumos, nu-î așa? Ai luat haină groasă. Foarte bine ai făcut. Apa trage. August ve salută amical și respectuos. A plecat să întindă plasele, la larg... Poate-l vom vedea la lucru... Pofțiți... „Francisco“ e foarte bucurios să ve primească.

După câteva momente, o opintire a maestrului cu lopata în zid, depărtă pe „Francisco“.

Eșirea din port se simți prin o săltătură mai vie a bărcii și începurăm apoi a ne legăna, în timp ce maestrul vâsliă cu putere...

Observam umflătura mușchilor ce se desenă, la fiecare opintire, pe mânecile strimte ale hainei de lână, în timp ce figura îi sta liniștită, neînriurită cât de puțin de încordarea la vâslire.

După ce trecurăm de linia digului, săltăturile începură a fi mai line, din ce în ce mai line, cu cât înaintam la mai larg...

Și cu cât înaintam la mai larg, orașul resăria din ce în ce mai lămurit, ivindu-și aproape fiecare casă din vechiul cartier, fiecare vilă din cartierul nou, înconjurată de grădini.

Munții se făceau par' că mai nalți, mai majestuoși, într'o continuă resărire a unora din alții — în timp ce luna îi acoperia cu poleiū de raze și îi făcea să ia infățișări fantastice, în depărtări, din capriciul jocurilor de umbre și lumini.

Mersul eră în direcțiunea punctului de graniță cu Italia, spre satul Garibaldi, poetic așezat pe malul nalt, dincolo de Stâncile Roșii, — și de-acolo se tale o linie dreaptă înapoi până în fața capului Martin.

Vesliă bătrânul și me lăsă primelor impresiuni. Și 'n adevăr că-l și uitasem, de bine cuibărit ce eram în fundul bărcii, în căldura paltonului gros.

Din acest cuib al corpului, sufletul se deslănțuă și luă sbor pe firul privirilor, fermecate de desfășurarea măreței priveliști...

Marea par' că nu eră aci în giur, în depărtare, purtând mititica coaje de nucă ce se numiă „Francisco“...

Toată luarea aminte se ațintiă, — nimicitoare a timpului și a spațiului, — asupra frumuseții neîntrecute a orașului care trăia din o viață de vis, în realitatea ființei sale, pe țermul dantelat de valuri.

Auđul se obișnuise cu ritmul versurilor ce improvisaū valurile, la țerm și la linia albă a digului, și aproape nu-l mai impresionaū. El eră pentru tăcerea firii, ceea ce este tic-tacul unui orariū pentru tăcerea unei încăperi; ceea ce este torsul unui greer în preajma unei ruine sau a unui cimitir.

Țar barca se depărtă mereū. Satul Garibaldi se vedea acum misterios printre bogăția lui de copaci; d'asupra satului Garibaldi, ca un fel de înălțare și plutire în aer a umbrirei celuilalt.

Misterioasă se arată și bolta peste care trece podul de piatră ce leagă prăpastia care desparte doue țeri. Ce luminoasă e piatra și ce întunecimī se adâncesc după dēnsa între pāreții prăpāstioși!...

Luna în deșert caută să străbată între dēnșii: lumina ei se oprește la puțină depărtare, alcătuiindu-le cu o margine de verdeață poleită de raze.

Misterioasă mai este și lumina ce ce se imprășcie de-a lungul țermului italian până dincolo de Bordighera; ale căruia case albe, par visele aceluī țerm într'o intrupare de noapte.

După cât timp, nu știū, simțiiū totuș că barca a luat altă direcțiune... Plutiă acum paralel cu țermul... Și maistrul vesliă ușor, numai din o lopată...

— Ei, e frumos, domnule scriitor? auđii pe Francisc, care pesemne socotise că visase 'n d'ajuns...

— Admirabil...

— Priviți colo... Vedeți cele doue culmi, ca doue turla ale unei catedrale? Subt ele, pe un platoū înalt de 800 metri, e satul Castellor... Ți zăriți...

— Da, zăresc ca o inchipuire albă imprășciată în amfiteatru...

— Bunī ochi! Așă este... Să-l visitați... Veți avea o priveliște de nedescris...

— Măne chiar voiū prānđi acolo.

— Urmați direcțiunea degetului meu... Vedeți ceva în coasta unei stānci ce ese din munte?

— Vēd ceva sclipitor...

— E vr'un acoperemēt de tinichea albă, de sigur... Acolo e Monti. Pozițiune încântătoare. Te duci până acolo pe o șosea splendidă, care începe din aleea Platanilor, a orașului...

— A! dar mai încoace! ce frumusețe!... Nu-i așă, domnule Borfigo... Schitul „Anunciada“, pe

culmea sa... cât de liniștit întimpină privirile, cu zidurile-ī albe alătura cu mănunchiurile acelea întunecoase, care sūnt chiparoși...

— A! cunoașteți schitul...

— L-am vizitat și m'am pētruns de sanctitatea ce imprășcie în giuru-ī, în acea tăcere a reculegerii sufletesei ce vede numai cerul. Ideia de infinit ce-ți vine, privind marea de pe culmea schitului, nu-ți vorbește de nimicire, de gol, de disperare... Din asemenea lăcaș curat, Dumnezeu ți se arată în acel infinit spre a-ți dāruī pace, dor de viață și speranță... Am gustat din farmecul acelei priveliști și nu-l pot uitā... De altfel, domnule Borfigo, sentimentul frumosului e în noi...

Natura rămāne aceeaș pretutindena și numai noue ni se pare alta, chiar în locurile cele mai obișnuite ale noastre, după cum acel simțemēt al frumosului e înriurit de anume stări ale sufletului nostru.

— Cu voea dv., domnule, nu credeți că și anume locuri, ca și anume priveliști, ne pot înriuri până ce ne preface dispozițiunea sufletului din tristă, în mai puțin tristă, din veselă în melancolică?

— Negreșit, căci între om și fire este un schimb continuū, atât numai că ea primește și dă, fără să se emoționeze, în timp ce noi dām și primim, emoționându-ne.

— Uite, priviți Roquebrune... Cāt e de drăguț!

— Da, par' că-i suspendat d'asupra drumului. Mănuchiū des și întunecos de arbori, printre carī sclipesc discrete lumini albe, locuințele cătunului.

O scurtă pocnitură cu lung resunet repetat în mai multe locuri în acelaș moment, se auđi de pe culmea muntelui enorm dinspre Monaco.

— Nu! Aū tras cu pușca cei din port... în cine șcie ce animal stricător...

Pe coasta acestui munte, numit al Cānelui, se deosebiaū lāmurit ridicăturile de pāmēt ale fortului și prājina lungă pe care ziua fālfāiā steagul francez.

— Uitați-ve și dincoace... E muntele Montargielle... și poate că veți zāri alt fort... Sūnt mai multe puncte de observațiune, puncte întărite cu tunuri, — apēsă maistrul pe cuvinte zimbind ciudat... O! dar Italia nu va pretinde nici odată Savoia și Nisa...

— Mi se pare că ești italian, amice?

— Ca mai toți Mentonezii... Am devenit francezī înse...

— Inima înse, — une-orī... la vr'un eveniment fericit pentru Italia...

Borfigo avū un oftat și ridică ochii spre cer... în timp ce alt zimbet îi trecū pe buze.

— Priviți, priviți... imi strigā deodată.

Ajunsesem în dreptul capului Martin, întărit de giur împregiur de plăci gālbui de stāncă, pe care apa mării în neconținutele frāmāntări peste ele, le sāpase și le dāduse felurite desenuri ca ale unor dantele.

Splendidă priveliște se desfășurase deodată, în amfiteatru, plină de lumina lunii, pārēnd mai degrabă ceva sculpat dar infățișānd aveva un oraș mare, într'o scobitură cuprinsă între munți: eră Monaco întreg, cu saloanele cazinului Monte-Carlo luminate încă și ce contrast, față în față, la marginea opusă castelul princiar izolat pe o culme de stāncă, în întuneric, abia poleit de lună.

Borfigo se oprise de-a mai vēsli. Priviă ca și

mine, uimit, frumusețea pe care o mai văduse, de atâtea ori, de sigur, pe asemenea timp.

El un tot voios, plin de mișcare; oraș autocratic ca înfățișare, în care sărăcia se pare că nu a intrat vre-odată; cu vile sau oteluri în cea mai regulată orânduire, cu grădini în care mâna omului a căutat să pună toată arta, ca aședare și ca varietăți de plante...

Sub căderea luminei de lună și poate de la depărtarea la care ne aflam, priveliștea eră cu adevărat feerică și în parte se oglindia pe liniștita față a mării, ca și cum ar fi resărit încă odată, din adâncurile de safir.

Deodată, pe când eram confundați în admirațiune, „Francisco“ se săltă brusc... Priviți la Borfige.

— O! la! la!... făcū el... să ne grăbim întorcerea... vom avea un vânt puternic... Saltul lui „Francisco“ insemnă, că adâncul s'a pus în mișcare din cauza cine știe cărui curent departat care a ajuns deja... Mișcarea a ajuns de la fund către suprafață... Poate să fie și înriurirea lunii știu eu...

Nu trecū mult și începū a se simți o adiere, iar valurile a se formă și a se incunună cu spumă arginție.

— Domnule dragă, mai aproape ne va fi să mergem la debarcaderul capului... Vom avea furtună.

Se ridică în picioare și începū a înfășurā pânza mult mai strins decât eră, legând bățul de care eră fixată, de catartul bărcii.

Apoi după ce privi în urmă întinderea mării... îmi zise zimbînd:

— Știi să înoți?

— Da, de și nu prea cu meșteșug.

— Nu-î nimic... Să ve păstrați sângele rece e totul și să lăsați valul să ve salte... Va fi nevoie să fiți foarte atent... Când ve voiți strigă: în apă! să lăsați paltonul și să ve aruncați cu brațele înainte, tăind apa...

Adânc me înfioară vorbele lui, înse nu-mi luară de loc curagiul. Totuș nu puteam vedea pericolul... După ce putea vedea el?

Nu trecū mult înse și o puternică șuerătură de vânt ne trecū pe d'asupra capetelor... Pălăria îmi sbură pe valuri...

— Una la mână, strigă Borfigo... Pofțiți „bereta“ mea... Eū am și șapca cu mine... Și acum... înainte cu danțul, frumoasele mele valuri! „Francisco“ ve sfidează... Atențiune... Întore barca.

Dacă scăpăm acum, mergem bine. Vântul începuse cu tărie. Me ridicasem, gata pentru ori ce întâmplare, cu ochii țintă la manevra întorcerei lui „Francisco“, care se plecase într'o parte până aproape de apă...

Un val o trase în jos... Cređui că eră momentul.

— Nu ve mișcați... strigă Borfigo...

Valul o ridică repede... Întorcerea se făcū deplină, pe când alunecă pe spinarea acestui val...

— Bravo! Am scăpat de greū... puneți-ve paltonul, înse numai pe umeri. Acum să desfacem pânza. Vom avea un frumos spectacol...

Cu indemănare îi dădū drumul, o potrivii în bătaia vântului, și barca începū a tăia valurile, săltându-se aproape peste unele... Fugiā ea o nălucă.

În mai puțin de un pătrar de oră eram aproape de țerm.

— Acum, jos pânza, își zise maestrul și într'o clipă o pogori, apoi o grămădi în barcă...

Foarte cu greutate, foarte cu luare aminte începū apoi să se apropie și „Francisco“ de un mic debarcader de piatră, cu treapta până la înălțimea șoselei capului Martin...

— Și acum, scumpe domnule, ve las aci... Complimentele mele pentru curajul dv... Trebuie să știți că am fost în mare pericol... Nu e vorbă, că nu prieriam nici unul, nici altul, înse pericol eră și o bae pe asemenea timp vântos... Hei! marea are felurite surprinderi...

— Dar bine, dta te ducī tot pe mare?

— „Francisco“ nu poate dormi decât în port... Priviți câteva momente numai, în ce chip voiți pluti singur...

Peste câteva clipe, cu pânza întinsă iarăș, sbură în bătaia lunii, pe valurile în frământare puternică, în timp ce eū apucaī la vale pe șosea, și apoi pe lungul drum de pe țerm, urmând sborul lui „Francisco“, ce părea vrăjit.

N. Radulescu-Niger.

Condrate Vântul.

*Ș-a fost pornit din cer torentul / ca doară nici odată,
Un ceas întreg, ba și mai bine, a curs într'una ploaia,
Părea c'o fi sfârșitul lumii: turnă ca din galeată,
Vedend așa potop de apă își perde omul voaea.*

*Curat ca 'n vreme de diluviu: eră chiar neputință
Să eși de sub scuteala căsu, căci mii și mii de picuri
Greoi și deși-deși ca nisipul făr' pic de siluință
Te-ar fi orbit, și reci ca gheata te-ar fi umplut de friguri.*

*Si cum eră de deasă ploaea, se 'ntunecase zarea,
Abia numai de-o svêrlitură puteai să veși prin ploae
Ca printr'o sită, mari mari bulbucii, ce 'nădușiaă cărarea
Și drumu 'ntreg. Pêriul creșce, se umflă, se înfoae.*

*Dar ploaea stă deodat'. Pêriul aduce lemne groase,
Devine fluviu; neagra apă în el se scurge toată.
S-a 'nseninat, dar vojeitul vâlceleī monstruoase
Resună surd a grozăvie, par' că-s Chinezi o gloată.*

*

*La pas și tot spunend într'una cuvinte ne 'nfelese,
Ba mai cântând, țipând cu ciudă, nemulțumit cu nime,
Pășese 'n cet Condrate Vântul: la cap se cam direse.
El merge 'n țic-țac cum e data, făcend mereū la schime.*

*Nevasta și-a 'ngropat-o numai 'nainte cu vr'o lună,
În veci nu-ī va găsi păreche-in lumea asta 'ntreagă;
Condrate-ī orb de supărare; gândit-a să se pună
Să bea, să-și bea moșia toată, necasul să-ī mai treacă*

*Florica, tinera orfană de zece ani trecută,
Înaintează 'n pas cu tatăl, tăcută 'ngândurată:
De pe acum simțese blata de saarte că-ī bătută,
A negrelor necasuri urme pe față i s'arată.*

*Act-ī pêriul! Grozăvenie! Condrate cât-ce-l vede
Pocneșce 'n degete, saltează, strigând de bucurie
În vuetul grozav de unde slăbitu-ī glas se perde:
„Tatucă! Vai, ce mare apă!“ „Da tacī și las' să fie!“*

*

O punte-î numai peste apă, îngustă, veche, strîmbă
și lungă de vr'o șapte stînjini. „Tatucă, nu te duce!”
„Tu tacî, Florică, și gurița nu-ți umble ca o drîmbă!
Nu-s beat eu!” Și Condrate Vîntul își face-o sfîntă
cruce.

Apoi cu 'ncredere deplină pășește 'ncet pe punte.
„Tatucă! Vai, tatucă dragă!” exclamă Floricuța.
Ea vede slabi-î pași, de frică îi es sudori pe frunte,
Căci, Doamne ferî! de cade 'n apă, nu-s vede-'n veci
căsuța.

La pas copila îl urmează, cât poate-l spriginește,
Îl ține tare pe la mijloc cu micile-î mînuțe;
Culremur și cumplită groază pe mica-o stăpânește,
Aprinsu-î-s'au ochisorii ca doue schintetețe.

„Tatucă, bagă bin' de seamă! Griji bin' iubite tată!”
„Copila mea, na iacă-î bine, pe min' me 'nvefi tu-a
merge!?”

Teribilul curent de unde mai mult inse-l imbată
Și moartea stă la pîndă-aproape-o victim'-a-ș culege.

Trecut-au pîn' la mijloc puntea. Condrate chiar voește
Să scoat-un glas de bucurie, când uită de picioare,
Pe-o clipă numai, da, pe-o clipă: un pas greșit pășește
Și îată-l pradă valurilor turbate vuitoare.

O! Vai, tatuca meî! exclamă Florica desperată,
Se pare-apoi pe o clipită leșinul c-o pîtrunde,
Dar nu; ea-l vede cum dispore sub apă: se desbată,
Înhoabă ochii ca nebună, și sare și ea-n unde.

Ioan Tahis.

Henryk Sinkiewicz.

T r e i f e m e i.

(Urmare.)

Eva e plină de admirațiune, căci e artistă, Hela
— căci e din Ucraina, și eu — fiind că acele
doue sînt așa de frumoase, că privirea lor me im-
bată cu totul.

Hela ascultă fără încăldire artificială, dar eu
cetesc în ochii ei, că îi produc o adevărată plăcere.
În tact își mișcă capul ei frumos, zice câte-odată
cătră Eva: „Cunosc asta!” — și cântă și ea. Eu me
întrec pe mine însuși și isvoresc cântările într'una.

Timpul trece ca în sbor.

Me întorc acasă, cam obosit, dară beat de fe-
ricire...

XIV

În atelier aflu pe Sustowski și pe Casia.

Voiaș să me surprindă

De ce le-a spus Swiatecki că me voiî re'ntoarce
curînd?...

Nici Casia nici Sustowski nu me recunosc... O
dovadă cât eram de bine mascat! Pășesc spre Casia
și o iaș de mîna; speriată se dă un pas înapoi.

„Casia, nu me recunoști?”

Trebue să rid când o vîd mirată.

„Doară e Wladek, — zise Swiatecki.

Casia me privește mai atentă, apoi strigă ridînd:

„Pfu! ce bêtrân urît!”

Eî să fiî bêtrân urît. Aș vrea să știu unde a
vîdut unul mai frumos? Dară pentru sîrmana Casia,
care a fost crescută după ideile estetice ale tatălui
ei, orî ce bêtrân e urît.

Fug în culina noastră, și după vre-o câteva
minute apar iarăș cu figura mea reală.

Casia și părinții încep a me descoase, că ce
vrea să însemneze mascarea aceasta.

„Ce să însemneze?... Lucrul e foarte simplu...
Noi pictorii facem unul altuia câte un astfel de ser-
veciî, servindu-ne de model. Așă mi-a servit Swia-
tecki câte-odată de model la câte un „Jidov”. Casia
nu l-aî recunoscut în tabloî? Eî servese de model
acuma lui Cepkowski. Aceasta, la noi pictorii, e
obiceîu cu deosebire aici în Varșovia, unde modelele
aînt foarte rare.

„Am voit să te surprindem, — zise Casia. —
În viața mea încă n'am fost într'un atelier. Ce dis-
ordine e aici! La toți pictorii e așă?”

„Cum așă, cam așă!”

Di Sustowski declără, că ar dori să afle la
mine mai multă ordine, și-și exprimă speranța că în
viitor în direcțiunea aceasta se va produce o schim-
bare... Casia rîde și zice cochetă:

„Pictorii toți sînt superficiali! Dară se schimbă
totul, când voiî pune cu mîna... Trebue așdate
toate cum se cuvîne și pravul șters...”

Cu cuvintele acestea își ridică nasul în sus și
privește girlandele păinginelor, cari înfrumșetează
colțurile atelierului nostru și continuă:

„O astfel de disordine alungă și pe cumpărător,
când vine cineva, crede că e într'o... De esemplu
arma aceasta ce ruginită e! Și trebue să chemî nu-
mai o servitoare, să-î dai puțin năsip — și totul s'ar
face ca un samovar nou!”

Maică Preacurată! Ea vorbește de cumpărătorî
și vrea să curețe cu năsip lucruri cari s'au aflat în
morminte străbune. Oh Casia! Casia!

Sustowski o sîrută fericit pe frunte, Swiatecki
mormăte ca un porc sîlbatec.

Casia amenință cu degetul cel mic și continuă:

„Me rog să se 'nsemne, că totul se va schimbă.”

Apoi adauge:

„Și dacă un domn anumit de seară nu vine la
noi, apoi e urît și nu-l mai iubesc.”

Și cu cuvintele acestea își acopere fața. Îi pro-
mit a veni și îi petrec până jos.

Când me re'ntorc vîd cum chioresce Swiatecki
la o grămadă de bancnote de câte 100 ruble, care
se află pe masă.

„Ce înseamnă aceasta?”

„Șeii ce s'a 'ntîmplat?”

„Nu!”

„Am furat pe cineva ca un hoț ordinar!”

„Cum?”

„Am vîndut „cadavrele”.

„Și acela e prețul?”

„Da, sînt un jefuitor ordinar...”

Îmbrătoșez pe Swiatecki, îi poftesc din inimă
noroc, și el imî povestește cum s'a întîmplat.

„După ce ai plecat tu, întră un domn aici și
întrebă că eu sînt di Swiatecki. Î-am respuns: „Aș
vrea să știu, de ce să nu fiî Swiatecki?” Apoi
zise: „Ț-am vîdut tabloul și voesc să-l cumpăr.”
„Bine, dară permite să-ți spun că trebue să fiî ne-
bun, ca să cumperî un tabloî așă de miserabil”. Iar

Vine tata!

el răspunde: „Nu sînt nebun, dară am o slăbiciune, cumpăr tablouri pictate de nebuni“. „Dacă așa stă lucrul, n'am nimic de zis.“ El întrebă de preț, eu răspund: „Ce me impoartă?“ „Ei dau atîta și atîta“. „Dacă voești să dai atîta, dă!“ El plăti și plecă. Pe biletul ce-l lăsa aici, stă Biatkowski, doctor în medicină... eu sînt un jefuitor ordinar!“

„Să trăiască „cadavrele“! Swiatecki, trebuie să te 'nsori...“

„Mai bucures me spânzur; sînt un jefuitor ordinar și nimic mai mult.“

XV

Seara sînt la Sustowski.

Sed cu Casia împreună într'un colț al odăii.

Dna Sustowski șade la masă și la lumina lampei coasă la trousseau-ul Casiei; dl Sustowski la aceeaș masă ceteșce „Smeul.“

Aș vrea să me scap de dispoziția mea și me apropiu de Casia.

În odaie tăcere, intreruptă de șisăitul Casiei, pe care voesc să-o prind de talie și care șopteșce:

„Wladek, ne vede tata.“

În momentul acela ia tata cuvîntul și 'ncepe a ceti:

„Tabloul cunoscutului pictor Swiatecki, cu titlul „Ultima întîlnire“ a fost cumpărat azi de dl dr. Biatkowski pentru suma de 1500 ruble.“

„Da, da, — respunsei eu, — Swiatecki l-a vîndut azi dimineață.“

Și cerc din nou a îmbrășoșă pe Casia, care iarăș șopteșce:

„Ne vede tata...“

Ochii involuntar mi se îndreaptă asupra dlui Sustowski. Deodată vîd cum își schimbă fața: ține mîna deasupra ochilor și se apleacă peste „Smeul“.

Ce drac va fi aflat?

„Ce e tată, — întrebă dna Swiatecki?“

El se scoală, face trei pași spre noi, me priveșce țintă și frecându-și mînile dă din cap.

„Ce ai?“

„Acuma se vede iarăș, cum ajunge stricăciunea și minciuna la lumină, — respunse patetic dl Sustowski. — Dle, ceteșce, dacă-ți permite pudoarea!“

Și face o mișcare ca și cînd s'ar învîlui în togă și-mi dă „Smeul“. Iaă foaia și imediat observ un articol: „Cîntărețul din Ucraina“. Sînt cam consternat și cetes repede:

„Cu cîteva zile mai înainte a onorat orașul nostru un oaspe rar în persoana unui cîntăreț bîtrîn, care a cercetat familiile din Ucraina, cari locuiesc aici, cerșia și le cîntă cîntări în schimb. Se povesteșce, că de bîtrînul cîntăreț se îngrijeșce de toți eunoscute și drăgălașa artistă E. A., cu care de-ablă azi dimineață l-am vîdut în trăsura. În zilele prime, după ce a venit oaspele străin, se vorbiă că sub masca cîntărețului se ascunde unul din cei mai renumiți pictori ai noștri, care în forma aceasta, fără de a atrage asupra sa atențiunea bărbaților și părinților, ușor află intrare în boudoire. Noi sîntem convinși, că povestea aceasta nu e adevărată și anume din cauza că Diva noastră nu s'ar dimitte să ajutore astfel de întreprinderi. Bîtrînul a venit direct din Ucraina. Mîntea-i e cam slăbită, dară memoria admirabilă...“

La dracu!

Di Sustowski e așa de necăjit, că la 'nceput nu poate zice nici un cuvînt, dară apoi curge:

„Ce minciună, ce înșelăciune nouă voești să scornești, ca să te rectifici? Nu te-am vîdut noi azi în îmbrăcămîntea acea rușinoasă? Cine e bîtrînul?“

„Ei sînt, — răspund eu, — dară nu înțeleg de ce ziei că îmbrăcămîntea acea e rușinoasă și deșositoare.“

Acuma îmi smulge Casia „Smeul“ din mînă și ceteșce; dl Sustowski se învîlue mai strins în toga disprețului și continuă:

„Deabiă ai trecut pragul unei case cum se cade, și deja aduci în ea stricăciune; încă nu ești bărbatul copilei acesteia nefericite, și deja o tradezi, o înșeli în societatea femeilor stricate, calci în picioare încrederea ei și a noastră, îți frîngi cuvîntul cel sfînt... și pentru cine? Pentru o heteră de teatru“.

Acuma me revolt și eu...

„Dle, — îi zisei eu, — destul atîta. Hetera aceasta e de zece ori mai vrednică decît dta. Dta pentru mine nu ești absolut nimica decît un pedant prost! Sînt sătul de patosul dtale, de...“

Nu mai aflui cuvinte, și nici nu am trebuință, căci dl Sustowski deodată posă, ca și cînd ar zice: — Împunge! Nu-ți fie milă — aici e peptul meu!...“

Înse nici prin minte nu-mi trece; declar că me duc, temîndu-me că i-aș spune mai mult.

Părăsesc odaia, fără să-mi iaă remas bun de ia cineva!

Vîntul răcoros îmi adie fruntea caldă.

Sînt 9 ore seara și noaptea foarte luminoasă.

Trebue să fac o preumblare, ca să-mi revin în fire, și fug pe bulevardul Bellvedere.

Fereștile la vila Helei sînt întunerece. De sigur nu e acasă. Nu șei eu, de ce-mi pare reu...

Aș fi liniștit, dacă prin ferestre i-aș vedea umbra, dar așa me necăjesc din nou...

Că ce voi face cu Ostinski, cînd il voi întîlni — nici eu nu șei...

Norocul lui, că dînsul nu e omul care să-ți refuse satisfacția. Dară ce să-i zic? Articolul e scris cu o dibăcie diavolească. Ostynski contestă că bîtrînul ar fi un pictor mascat, și așa zicînd o glorioasă pe Eva, înse totodată tradează Helei totul; sigur vrea să discrediteze pe Eva înaintea Helei, pe mine se resbună pentru Casia și la urmă me face de ris.

Dacă cel puțin nu ar fi scris, că am minte slabă! astfel în ochii Helei sînt blamat, căci ea doară ceteșce „Smeul“.

„Ah! ce mai neplăceri pentru Eva! Cum va triumfă acest Ostynski! Negreșit trebue să fac ceva, înse dacă aș ști că ce, me voi face redactor la „Smeul“.

Îmi vine o idee, să întreb pe Eva de sfat. În seara aceasta joacă... Fug la teatru, voi vorbi cu ea, la sfîrșit.

Mai am timp...

Peste o jumătate de oră sînt în garderoba ei.

În curînd va veni și Eva, eu privesc în giur. Teatrele noastre se presintă cu deosebire nu prin bogăția aranjamentului. O cameră cu pereți albi, două flacăre de gaz, cari suflate de vînt se mișcă încolo și 'neoace, o oglindă, un spălător, cîteva scaune, în colț un chaiselong, care poate că e proprietatea Divei, aceasta e garderoba ei... În-

intea oglinzii se ved o mulțime de lucruri de toilette, o tasă cu remășițe de cafea neagră, cutii cu pudră și unsoari, stiluri pentru văpsirea genelor, mai multe mănuși, cari au forma mânei, apoi vre o căteva plete. De părete atârnă mai multe haine albe, rosa și închise, ușoare și mai grele; pe padiment se află doue coșerci de lucruri mărunt pentru găteală. Ce mai disordine, ce bogăție de colorii și reflexe, de umbre și lumină, la flacările de gaz!

Ce tablou curios!... Peste disordinea aceasta, în mijlocul păreților, transpiră resuflarea artei.

S'aud deodată niște aplause furtunoase! Ha! S'a sfârșit bucata... prin păreți pîtrunde la urechile mele strigătul: „Adami! Adami!“ Trece par că un sfert de oră și publicul încă tot strigă.

În sfârșit vine Eva în costumul „Theodorei“... Pe cap are o coroană, sub ochi e văpsită, asemenea pe obraz. Părul ei lung cade ca un vișor pe gâtul gol și pe brațele goale. Așă e de iritată și de obosită, că de-abia își șoptește: „Cum te afli, Wladek?“ Apoi își aruncă coroana și se așează pe chaiselongue. Se pare că nu poate grăi nimica; căci me privește cu niște ochi, ca o pasere ce trage de moarte... Me așed lângă ea, pun mâna pe capul ei și sînt îngrijat numai și numai de ea...

În ochii ei observ încă vâpaia nestinsă a estasului, pe fruntea ei adevărata artă, și recunosc cum își jertfește aceasta fată pe altarul molochului teatrului, sănătatea, sângele și viața; observ cum de-abia poate resuflă; atunci me cuprinde o milă, încât nu știu ce să mai fac...

Un timp oareșcare ședem lângă olaltă; în sfârșit arată „Smeul“, care zace pe spălător și zice:

„Ce necăjită sînt!“

Ea începe a plînge nervoasă și tremură ca frunza...

Știu bine că plînge de obosită și nu pentru „Smeul“, că la acest articol mâne nu se mai gîndește nime, căci Ostynski nu e vrednic de o lacrimă a Evei; și totuș me doare de ea. Îi cuprind mânilor, le acopăr cu sărutări, o giugiulesc și o string la peptul meu. Inima-mi bate tot mai puternic; se pe-trece în mine o schimbare radicală. Fără să știu ce fac, inghenunchiez înaintea Evei; un vîl imi acopere ochii; deodată o string cu vehemență în brațele mele.

„Wladek, Wladek, ai milă,“ — șoptește ea.

Dară o string la peptul meu; imi perd mintile, îi sărut fruntea, ochii, gura și nu pot zice altceva decât:

„Te iubesc! Te iubesc!“

Atunci Eva își pleacă capul înapoi; brațele ei, ca cuprinse de friguri, me îmbrățosează după gât și o aud șoptind:

„Te iubesc de mult!...“

(Finea va urmá.)

Trad. de: Octavian Mureșianu.

G h e o r g h e.

(Baladă populară din Bucovina, comuna Voitineli, culeasă în 13 martie 1869.)

Strigă Gheorghe dintre lunci,
Dintre lunci și văi adânci,
De la boi și de la junci.
Nime 'n lume nu-l aude,

Numai mă-sa că-i răspunde:

— Măi Gheorghică! da ce strigi,
Că nu te 'nțeleg ce zici?

Orî mîncarea ți-ai gătit,
Orî boii ți-ai prăpădit,
Orî juncanii ți-au fugit?

— Mîncarea nu mi-am gătit,

Boii nu mi-am prăpădit,

Juncanii nu mi-au fugit,

Ci de alta am strigat.

M'am scăpat și m'am culcat

Sub un frasin rămurat

Și eu cum am adormit

Pe loc că mi-a și venit

Un șerpe mare 'ndrăcit

Și 'n sin că mi s'a băgat,

La inimă s'aședat.

Nu știu șerpe-i ori balaur,

Că-i eu ochișori de aur.

Și m'a ros pe jumătate,

Jumătate nu me poate

De degete inelate,

De curele țințelate.

De-mi ești mamă cu dreptate,

Bagă mâna și mi-l scoate

Și me scapă de la moarte!

— Ba eu mâna n'oiu băgă,

Că me tem că m'a mușcă.

Fără mână nu pot fi,

Fără tine pot trăi,

Că de-a fi 'n lume vr'o pace,

Eu un Gheorge voiu mai face!

Strigă Gheorghe dintre lunci,

Dintre lunci și văi adânci,

De la boi și de la junci.

Nime 'n lume nu-l aude,

Numai soră-sa-i răspunde:

— Măi Gheorghică! da ce strigi,

Că nu te 'nțeleg ce zici?

Orî mîncarea ți-ai gătit,

Orî boii ți-ai prăpădit,

Orî juncanii ți-au fugit?

— Eu mîncarea n'am gătit,

Boii nu mi-am prăpădit,

Juncanii nu mi-au fugit,

Ci de alta am strigat.

M'am scăpat și m'am culcat

Sub un frasin rămurat,

Și eu cum am adormit,

Pe loc că mi-a și venit

Un șerpe mare 'ndrăcit

Și 'n sin că mi s'a băgat,

La inimă s'aședat,

Nu știu șerpe-i ori balaur,

Că-i eu ochișori de aur

Și la dinți tare vîrtos,

Jumătate că m'a ros,

Jumătate nu me poate

De degete inelate,

De curele țințelate.

De-mi ești soră cu dreptate,

Bagă mâna și mi-l scoate,

Și me scapă de la moarte!

— Ba eu mâna n'oiu băgă,

Că me tem că m'a mușcă.

Fără mână nu pot fi,

Fără tine pot trăi,

Că de-a fi 'n lume vr'o pace,
 Mama-un Gheorghe a mai face!
 Strigă Gheorghe dintre lunci,
 Dintre lunci și văi adânci,
 De la boi și de la junci.
 Nime 'n lume nu-l aude,
 Numai mândra-sa-îi răspunde:
 — Măi Gheorghică! da ce strigi,
 Că nu te 'nțeleg ce zici?
 Ori mâncarea ți-ai gătit,
 Ori boii ți ai prăpădit,
 Ori juncanii ți-au fugit?
 — Mâncarea nu mi am gătit,
 Boii nu mi-am prăpădit,
 Juncanii nu mi-au fugit,
 Ci de alta am strigat.
 M'am scăpat și m'am culcat
 Sub un frasin rămurat,
 Și eu cum am adormit
 Pe loc că mi-a și venit
 Un șerpe mare 'ndrăcit
 Și 'n sin că mi s'a băgat,
 La inimă s'aședat.
 Nu știu șerpe-i ori balaur,
 Că-i cu ochișori de aur.
 Și la dinți tare vartos,
 Jumătate că m'a ros,
 Jumătate nu me poate
 De degete inelate,
 De curele țintelate.
 De-mi ești mândră cu dreptate,
 Bagă mâna și mi-l scoate
 Și me scapă de la moarte!
 Mândra cum l-a ascultat,
 Mult pe gânduri ea n'a stat,
 Mâna 'n sin că l-a băgat,
 Da 'n loc de șerpe-balaur
 A scos un brâneț de aur.

S. Fl. Marian.

Tutunul și influența sa asupra organismului omenesc.

N'am pretențiunea a combate prin ceea ce scriu obiceiul oamenilor cari fumează, — ar fi chiar absurd, — în tot cazul, scopul mi-e a desfășura înaintea fumătorilor, influența vătămătoare ce această plantă are asupra omului și care ar fi mijloacele de întrebuițat, — dacă nu să-l părăsim, — cel puțin să-l fumăm mai cumpetat și în anumite împrejurări.

Tutunul a cărui usaj a făcut și face atâta progres, din punct de vedere botanic, face parte din familia Solaneelor; e o plantă anuală ce creșee în toate climatele și la poli ca și la ecuator. Foile sunt late, de culoare verde care se schimbă înse la detașare în galben închis. Pe suprafața unei foi, dacă se esaminează, se ved niște peri foarte fini în vârful cărora e o glandă cu o materie gălbue. Foile de tutun se adună înainte de a se îngălbeni și se pun de se usucă, apoi se vând regiei cari le supune la anumite operațiuni.

Astăzi cultivarea tutunului e oprită de lege și așa zisele tutunuri bune se importă din străinătate, cu deosebire din Turcia și Asia-Mică. Origina lui e foarte obscură. Legendele ne spun că Scitii și Galii fuma oare cari plante; adevărul e înse că tutunul a

fost cunoscut europenilor pentru prima oară pe timpul descoperirii Americii în insulele Havaï. Indigenii îl fuma ca leac contra multor boale. El a pătruns în Europa pe vremea lui Carol Quintul. Își făc aparițiunea în Portugalia, de aci trecu în Spania, apoi în Franța și de aci se răspândi în toată Europa. El pătrunse până și la curțile regale și imperiale. Unele capete încoronate îl ocrotia, precum a fost Caterina de Medicis, regina Franței, fiul ei Carol al 9-lea, Ludovic al 14-lea; alții înse îl prigonia, precum Iacob, regele Angliei, Ludovic al XIII, regele Franței, Christian al Danemarcei, Sultanul Amurat IV; chiar papii es-comunică pe acei cari fuma în locurile sfinte.

De atunci până azi tutunul s'a răspândit pretutindeni, așa că astăzi e privit ca leacul cel mai bun contra uritului și necasurilor.

Tutunul, pe lângă alte compozițiuni, mai conține un principiu activ: Nicotina, după numele unui francez Nicot, care o dăd Caterinei de Medicis pentru a-i alina durerea de cap, de care suferia adeseori. Nicotina e un lichid uleios galben, care cu timpul se inegreșce. Proporțiunea ei în tutun e diferită după localitățile unde se cultivă.

Fumul de tutun inegreșce dinții și atacă smalțul lor; inlesneșce secrețiunea salivei într'o câțime destul de abundantă în special țigările de foi, ceea ce atrage lipsa de poftă de mâncare, turburări în digestiune și deranjări de stomac. S'a constatat că multe intoxicațiuni se datoresc obiceiului de a trage fumul în piept. Nicotina are și acțiuni fiziologice; o singură picătură aplicată pe limba unui câne îl omoară în 4—5 minute; la paseri mai ales moartea e momentană. Bine înțeles că, dacă se ia în dose treptate, Nicotina, ca ori ce otravă, începe cu timpul să nu mai aibă efecte așa de violente ca și cum le ar avea dacă ar fi luată deodată într'o cantitate mare. Așa se esplică pentru ce fumătorii încep cu timpul a se deprinde cu efectele tutunului. Acțiunea fumatului se observă mai ales la persoanele cu temperament nervos: caracterul devine iritabil, vocea se schimbă ori se răgușeșce, energia se pierde, mușchii pierd din vigoarea lor și în special se constată la fumători o tuse nervoasă. Nicotina are acțiune vătămătoare și asupra inimii, mai ales la fumătorii pasionați se observă o turburare continuă de asemenea asupra simțurilor și chiar asupra facultăților intelectuale.

Din cele espuse până aci, lesne se poate vedea influența atât de vătămătoare a tutunului asupra oamenilor cari obișnuiesc să-l fumeze. Lucrul cel mai bun ar fi ca fumătorii să părăsească obiceiul de a fuma, înse cum multor persoane le e cu neputință aceasta, — cred, — a păstră oare-cari reguli igienice.

Tutunurile cari ar trebui preferate, sunt cele orientale, cari conțin cât mai puțină nicotină, în special cel de Rusia. Țigaretile sunt cele mai bune de întrebuițat la fumat, din pricină că o mare parte din principiile toxice ale tutunului se depun pe părțile interioare ai țigaretii; obiceiul fumătorilor de a aruncă saliva e foarte bun, de și în urmă determină sete. E bine, apoi, ca după ce cineva a fumat o țigară să se clătească în gură cu puțină apă. Persoanele cu temperament nervos, cu constituțiune delicată să fie foarte circumspecte în folosirea tutunului; părinții de familie în special să observe ca copiii lor să nu contracteze de la o vârstă prea fragedă uritul și vătămătorul obicei de a fuma, căci consecințele se ved tocmai la urmă.

Dumitru Cr. Copeea.

SALON.

Femeia română.

Sub acest titlu, „Voința Națională” din București scrie următoarele :

Discuția ce a avut loc cu ocazia reprezentației piesei „Madame Flirt” a atras atenția tuturor asupra atmosferei ce domnește într'unele cercuri ale noastre, și mai cu seamă în acelea cari se numesc ele singure „elita socială”. De rëndul acesta desaprobarrea a fost aproape unanimă și doamnele, cari cu o foarte laudabilă intențiune, au dat concursul lor, au primit o pedeapsă meritată de o întreagă generație. De aceea am protestat și noi contra manifestațiilor de stradă ce s'au încercat să se facă cu această ocazie, ele neputând schimba dintr'o zi într'alta efectele aduse de un sistem ce dăinuiește de mai multe zecimi de ani. Protestul unanim ce s'a făcut asupra acestei chestiuni, ne indică înse că toți ne dăm seamă de pericolul ce ar fi de a prelungi o stare de lucruri nenorocită ; — și în manifestațiile cele permise și cele nepermise ce s'au făcut, nu trebuie să vedem decât dorința tuturor de a trăi de sus până jos ca Români adevărați. Aci intră în joc educația națională ce se dă femeilor la noi.

În această privință trebuie să constatăm cu tristare că nu ne-am preocupat îndestul de educația principalului factor al familiei, a celei chemate să formeze simțimintele viitorului cetățean. Am putea zice chiar că pe vremea când unele din soțiile boerilor și negustorilor șciau abia să scrie și să citească, simțimintele lor de datorie către țară erau mai dezvoltate decât după ce au devenit bacalaureate și licențiate. Și aci nu avem trebuință să ne limităm la pătura numită „clasa înaltă” ei trebuie să înglobăm toată populația de la orașe.

Prima cauză este că nu ne-am ocupat nici de dezvoltarea tubirei de țară în cultura superficială ce s'a dat femeii la noi, dar nici chiar de educația trebuincioasă pentru viitoarea soție și mamă. De la școala rurală până la universitate s'a uitat acest rol și s'a esagerat prin programele școlilor de fete defectele și greșelele noastre. Se părea că din adins se căută să se formeze femeia română pentru a trăi afară din căminul ei, nu ea ea să fie un ajutor și un tovarăș de vreme bună și rea a bărbatului, dar mai mult păpușa pentru care el trebuie să muncească de dimineață până seară pentru a o găti sau pentru a-i evita greutățile creșterii copiilor, trimitând pe aceștia în pension sau dându-le o guvernantă.

Sunt negreșit esecții, dar, din nenorocire, ele nu sunt rezultatul educației date, ci al unor caractere mai tari și mai conșiente de datoria lor, cari singure au știut să aleagă calea cea bună și să evite pe aceea atât de lesnicioasă, dar atât de lipsită de satisfacțiune sănătoasă, de a nu face nimic.

Nu apărăm negreșit nici pe bărbați și nu susținem că ei au alte însușiri, cu toate că sunt născuți

din aceeași părinți ; dar aceștia prin munca și ocupațiunile esteriore la cari sunt siliți, sunt obligați a da un scop vieții lor. Sunt și prin ei câțiva, prea mulți inocupați, dar aceștia sunt esecție. Femeia înse prin menirea ei, nu este supusă acestei veltori a vieții și trebuie ca educația ce a primit din copilărie să-i însufle inițiativa de a-ș face datoria, pe care bărbatul o capătă silit.

Între soț și femei trebuie să domnească acea încredere mutuală, care naște nu numai din stima reciprocă, dar dintr'o colaborație continuă pentru ajutorul familiei ce ei formează.

Și colaborația femeii consistă în liniștea ce ea aduce soțului ocupat în afară de casă, prin organizarea căminului, prin îngrijirea ce dă copiilor. Nu este negreșit nici o înjosire ca femeia să șcie să-și îngrijească de menaj și de copii, căci prin această liniște ce aduce, sporește stima soțului și prin urmare iubirea nu numai pentru dênșă, dar și pentru casa lui, unde cu drag va veni să se odihnească.

Este ceva care în educația de azi a femeii o poate îndrumă pe această cale ? Numai câteva încercări făcute de câțava vreme.

Proba cea mai bună o avem mai înteu în populația estraordinară a pensionatelor de fete, făcute se pare pentru a ridică grija mamelor de azi ; o mai avem în viața ce duc femeile noastre în majoritatea lor. În capitală vizitele și viața esterioreă cu concertele, teatrele, bostonurile și seratele, iar după prânzele doamnelor din societate ; în provincie jocul cărților a devenit cel mai bun mijloc de a distruge ultimile legături ce existau în familie. Și în aceste condiții care să fie mulțumirea soțului ce se întoarce seara de la muncă, sau creșterea copiilor lăsați în pensioane sau pe mâna slugilor ?

Și din acest punct de vedere generația de azi este nenorocită, căci ea va avea să sufere de toate aceste greșeli. Trebuie înse să ne îngrijim de viitor.

Să dăm mai întei de toate fetelor de azi educație pentru a face din ele femeie casnică și bună economă, să-i dăm negreșit și cultura necesară viitoareii mame și tovarășă a soțului ; dar nu trebuie să facem din ea pe savantul, care nu va avea ocazie să profite de ceea ce a învățat, nici să nu dezvoltăm într'ênșă decât gustul artistic și al petrekerilor.

Și atunci când femeia română va fi și bună mamă și bună soție, ea va șci de sigur să vorbească și să simță românește ; educația națională va fi o consecință directă a transformării traiului factice de azi, într'unul util. De aceea, vorbind de limba română, am fost aduși să vorbim de educația femeii române.

LITERATURĂ.

De la Academia Română. Vineri la 6/19 febr. Academia Română a ținut ultima ședință lunară publică înainte de deschiderea sesiunii generale. Cu asta ocaziune dl dr. Victor Babeș a vorbit despre originea și combaterea tuberculozei. — Sesiunea generală, precum anunțarăm, se va deschide marți la 24 februarie v. (8 martie n.) Întocmai ca în anii treeuți, astfel și de asta-dată, vom informa publicul nostru cetitor despre lucrările mai importante ale sesiunii. Aceste informațiuni vor începe chiar în numărul viitor.

Din comoara poporului. Sub acest titlu colectiv, dl S. Teodorescu-Kirileanu a scos la lumină în Focșani un volum: „Ștefan vodă cel mare și sfânt“, care cuprinde istorisiri și cântece populare strinse la un loc. Nu este figură istorică română, despre care poporul nostru să povețească și să cânte mai multe istorioare, legende și diverse cântece, ca Ștefan cel mare. Cele mai multe din ele s'au și scos la iveală, contribuind mulți scriitori la prelucrarea lor. Tot ce publică dl Teodorescu-Kirileanu în volumul său a apărut prin felurite publicațiuni; dsa are meritul de a le fi adunat și prelucrat conform programului său. Volumul se împarte în următoarele capitole: Faptele și vitejiile lui Ștefan cel mare, Doamnele lui, Cântece, Cărțile domnești, Ostașii viteji din vremea lui, Dani, Razași, Biserici și mănăstiri, Odoare și un Aდაus. O carte foarte instructivă și petrecătoare mai ales pentru popor, deșteptând sentimentul vitejiei, al religiei, carității și dând exemple bune. Prețul 2 lei.

Comemorarea aniversării de 400 ani a morții lui Ștefan-cel-Mare. Dl ministru Sp. Haret a semnat următoarea decisiune: „Pentru comemorarea aniversării de 400 ani a morții lui Ștefan-cel-Mare, se va face cu cheltuiala ministerului o ediție completă a tuturor actelor, chrisoavelor și documentelor de orice fel cari parvin de la densus. Chrisoavele și toate actele scrise în limba slavonă eșite din cancelaria domnească se vor tipări urmate de traducerea română și de datele necesarii; cele latine se vor publica fără traducere. Publicarea se va face în 1000 exemplare; detaliile imprimării se vor fiesă în urmă. Se însărcinează dl Ion Bogdan, profesor de limba paleoslovenică și decan al facultății de litere din București, cu reunirea articolelor, chrisoavelor și documentelor atât din bibliotecii și archive, cât și de la particulari și din publicațiuni anterioare, așa încât publicația să fie cât se poate mai completă; cu facerea notelor, cu privigherea tipăririi și cu facerea tuturor corecturilor. Dsa își va procura în comptul său tot materialul publicației, toate copiile și informațiunile necesare. Pentru această lucrare, ministerul va plăti dlui Ion Bogdan suma de 5000 lei în modul următor: 2000 lei în momentul când dsa va primi această însărcinare; 1000 lei în momentul când lucrarea fiind pe deplin gata se va pune sub tipar; iar restul de 2000 lei în momentul când toată lucrarea va fi pe deplin imprimată. Se fixează termenul de 15 iunie 1905 pentru predarea lucrării gata, imprimată, în primirea ministerului.

Inocenț. Cuvântul acesta e titlul unei broșuri apărute la București, care conține pledoaria pronunțată de dl Delavrancea în noaptea pe 27 septembrie 1903 la Curtea cu jurați în procesul de icendiu intențat dlui architect și inginer I. N. Socolescu.

Colecțiunea Hurmuzachi. Din importanta publicațiune: „Documente privitoare la Istoria Românilor, culese de Eudoxiu de Hurmuzachi, publicate sub auspiciile ministeriului cultelor și instrucțiunii publice și ale Academiei Române“, a apărut volumul XII, 1594—1602, cuprindând documente adnotate și publicate de N. Iorga. Volumul în 4° mare, de peste 1300 pagini, cuprinde acte relative la resboaiele și cuceririle lui Mihai-Vodă viteazul. Drept introducere se reproduce un tablou de Franz Francken II intitulat: „Mihai-Viteazul la curtea lui Rudolf al II-lea“. Apoi urmează 29 iscălituri contimporane.

Documentele sânt introduse de o prefață scrisă de dl N. Iorga, în care dă lămuriri asupra provenienței actelor ce se publică și asupra condițiilor în care s'a făcut adunarea lor.

Cântece. Dl Emil Sabo, cunoscut și din coloarele foi noastre, unde a publicat mai multe poezii sub pseudonimul Emilian, a adunat un mănunchiu din inspirațiunile sale și le-a publicat într'un volum drăguț la Blaj sub titlul pus în capul acestor rânduri. Autorul este cântărețul inimei și cântă sentimentele ce sbuciumă un suflet tiner. Prețul 1 coroană.

Conferențele literare din Sibiu atrag lume multă. În duminică penultimă dl dr. Miron E. Cristea a ținut o conferență foarte interesantă și instructivă în acelaș timp. Dsa a vorbit „Despre pictura bizantină“. Publicul ascultător a subliniat cu aplause valoroasa conferență. — În duminică trecută a ținut tot acolo o conferență prea interesantă dl asesor consistorial N. Ivan despre „Socialismul ca primejdie națională“, ascultat de lume multă care l-a petrecut cu cea mai mare atențiune și în urmă l-a aplaudat călduros. — Duminică viitoare va vorbi dl dr. G. Proca despre „Creștinismul și femeile“.

Protocolul Congresului. A apărut la Sibiu, în edițiunea metropoliei, un volum care cuprinde: „Protocolul Congresului național bisericesc ordinar al metropoliei Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, întrunit în Sibiu, la 1/14 octombrie 1903“. Prețul 2 coroane.

TEATRU.

De la Teatrul Național din București. Piesa dnei Constanța Hodoș, „Aur“, dramă în 3 acte, se va jucă întâia-ora sâmbătă la 21 februarie v. (5 martie n.) Regina a primit în audiență pe autoarea și s'a interesat de aproape de lucrarea dramatică a dnei Hodoș și i-a promis că va asistă la prima reprezentație.

Modificarea legii teatrului în România. Dl C. Penescu, președintele comitetului teatrului Național din Iași, a presintat dlui ministru al instrucțiunii Spiru Haret un proiect de modificarea legii teatrelor. Printre punctele mai însemnate din acest proiect este și desființarea sistemului de societariat. În locul acestuia dsa propune să se înființeze trei trupe: de dramă, comedie și operetă, care să joace consecutiv la București, Iași și Craiova, înlesnindu-se, cu chipul acesta, publicului diu aceste trei orașe posibilitatea de a avea cele trei genuri dramatice bine reprezentate.

Reprezentăție teatrală în Herțegani. Tinerimea țărănească din Herțegani a aranjat la 7 februarie o reprezentăție teatrală, sub conducerea învățătorului. S'a judecat „Dragoste copilărească“ comedie într'un act de C. Murai, localisată de dl dr. I. Siegescu, — o piesă foarte bună, dar nepotrivită pentru asemenea ocaziune.

MUSICĂ.

Serata ministrului României la Berlin. Dl Al. Beldiman, actualul ministru plenipotențiar al României la Berlin, a dat la 20 februarie n. o serată splendidă, la care au debutat trei artiști români cari tocmai se află la Berlin și anume dl D. Popovici,

dsoara Constanța Erbiceanu și dl Herter. Dl Popovici a încântat auditorul cu vocea, dsoara Erbiceanu cu pianul și dl Herter cu violonul. Au fost de față principele moștenitor, prințul și princessa Carol de Hohenzollern, prințul de Wied, ambasadorii cu doamnele și multă lume din societatea naltă. Arta română a obținut în seara aceasta mare succes.

Cuartetul Enescu la Paris. Dl George Enescu, cunoscutul talentat violonist-compositor, debutează acum la Paris pe un teren nou. El este acum în fruntea unui grup musical, care numără artiști esceleți ca H. Casadesus, Furnier, Schneider, cari sunt la înălțimea șefului lor. Cuartetul Enescu a dat doue audițiuni musicale în sala Pleyel. În prima audițiune s'au executat bucăți de Haydn și Dworak într'un mod minunat. La 6 februarie a fost a doua audițiune consacrată lui Claude Debussy și Wagner. Debussy este astăzi, în Franța, musicul cel mai discutat după Wagner. Interpretatiunea cuartetului Enescu plină de știință și de-o viziune înaltă, a fost cu totul personală. Sobrietatea ansamblului a dat impresiunea unei orchestre complete.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Aniversarea morții lui Ștefan cel mare. Tinerimea universitară română din Cernăuți, luând act de hotărîrea ministrului de culte al României, dl Sp. Haret, ca în luna iulie anul curent să se serbătorească printr'o solemnitate deosebită a 400-a aniversare a morții lui Ștefan cel mare, înmormântat la mănăstirea Putna din Bucovina, s'a constituit într'un comitet central, care va avea să aranjeze și să stabilească programul festivităților. Totodată face apel la tinerimea română de la toate celelalte universități să-și aleagă câte un comitet ad hoc, care să stea în legătură cu comitetul central din Cernăuți și să facă propagandă pentru ca la serbare să participe cât mai mulți Români din toate părțile.

O enciclică antiromânească a patriarcului din Constantinopol. Patriarcul ecumenic din Constantinopol a adresat tuturor mitropoliților și episcopilor din Macedonia un circular, prin care le atrage luarea aminte asupra scopurilor și operațiunilor unor apostoli, cari propagă idei și principii naționaliste protivnice legilor bisericeii ortodoxe, uneltesc în toate chipurile și prin toate mijloacele pentru a face proseliți la naționalismul român și urmăresc aședarea de sanctuare străine în incinta sacră a ortodoxiei, una și nedespărțită. Acești apostoli, zice enciclica combat pe de o parte cu cutezare canoanele sfinte și divine ale bisericeii, iar pe de alta turbură în mod temerar unitatea credinței și pacea printre creștinii ortodoxi, cari formează o singură turmă în via prea sfântului nostru apostolic și patriarhicesc Scaun Ecumenic. Acum, aflând că uneltirile și cutezanța acestor propagatori merg mai departe și că agenții lor se silesc cu mai mult curaj ca să facă proseliți și să rătăcească cei simpli, ca să-î urmeze, recomandăm grijei voastre ca să apărați turma credincioasă de la astfel de atingeri anti-canonice și anti-ortodoxe și ve invităm, conform decisiunii sinodului, ca prin predică în particular și în public, și prin discursuri scrise sau verbal să luminați pe creștinii ortodoxi despre scopurile indirecte ce ascunde acțiune lor,

dintre cari cel mai principal este răsturnarea Statului quo bisericesc contra dispozițiunilor canonice și a legilor fundamentale pe cari în veci trebuie să le păstrăm nealterate și neștirbite.

Sinod în Blaj. Aflăm din „Unirea“ că în luna mai se va ținea la Blaj sinodul arhidiececan de mult dorit și cerut de toți.

Doctoratul în drept la universitatea din București. Senatul universității din București, a admis introducerea doctoratului în drept. Dl Sp. Haret, ministrul instrucțiunii publice, va prezintă în curând corpurilor legiuitoare un proiect de lege în privința aceasta. Odată cu înființarea doctoratului, se creiază tot prin acest proiect de lege, următoarele șase noi catedre la facultatea juridică: 1, Istoria dreptului roman vechiu și actual, 2, Pandectele, 3, Dreptul civil aprofundat, 4, Dreptul ginților și tractatele, 5, Dreptul administrativ (legislația fiscală, tariful-vamal, legislația industrială.) 6, Dreptul maritim și comercial comparat.

România „Jună“. A apărut „Raportul anual al societății academice social-literare „România Jună“, din Viena. În cursul anului societatea a aranjat mai multe serate literare și artistice. Biblioteca a fost aranjată în mod sistematic. Ziua de 3/15 mai se a fost serbată în mod deosebit prin o serată literară. Pentru noul local al societății (Florianigasse 12) s'a cumpărat mobilier nou. Societatea a acordat la 2 membrii locuință gratuită, și a împărțit 30770 cor. ajutoare. Societatea are numeroși membrii fundatori, onorari și emeritați, iar numărul membrilor ordinari este de 26, între cari 8 din Ungaria și Transilvania, 15 din Bucovina, 1 din România, 1 din Austria de jos și 1 din Bulgaria. În cabinetul de lectură au fost 38 de ziare. Biblioteca are 1521 volume și 270 broșuri. Avera totală a societății este de 45.883 cor. 32 b.

Noi comisari pentru conferențele învățătoresci. În numărul trecut am publicat lista comisarilor pentru conferențele învățătoresci din arhidiececa Sibiiului. Acum aflăm din „Telegraful Român“, că dintre comisarii numiți dnii profesori Andrei Barseann (cereul Brașov) și dr. Iosif Blaga (cercul Seleşte) au renunțat la mandat din motive sanitare. În locul lor consistoriul arhidiececan a numit la Brașov pe dl profesor gimnasial Nicolaș Sulica, iar la Seleşte pe părintele protopresbiter Avram I. Păcurariu din Mereurea.

Catechet nou în Arad. Dl dr. Teodor Botiș, profesor la institutul teologic gr. or din Arad, a fost numit catechet al școalelor medii și prepdiale de stat din Arad.

Rutenisarea bisricei gr. or. din Bucovina. „Deșteptarea“ serie, că în urma unei interpelațiuni din dieta Bucovinei, o comisiune de anchetare a constatat, că limba rutenă se cultivă încă prea puțin în bisericile gr. or. din Cernăuți și propune consistoriului, ca în catedrală să se cetească alternativ în limba slavonă.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Vas. Cartiș, proprietar în Sâmbașag, Bihor, s'a cununat la 18 i. tr. cu dsoara Veturia Moga, fiica protopresbiterului Moga din Răbăgan. — Dl dr. Dimitrie Buray profesor în Zolyom s'a cununat cu dsoara Valeria Popovici în Pecenișca.

Reuniunea femeilor române gr. or. din Făgăraș și gîur se va întruni în adunare generală duminică în 6 martie n. la orele 3 după miazăzi în școala gr. or. de acolo, sub presiul dnei presidente Maria Dan, secretar dl Ioan Berescu.

Fundațiunea Petran din Cluj. Aflăm din „Răvașul” că tabla regească din Cluj a întărit judecata tribunalului de acolo, care a respins pretensiunea neamurilor reposatului avocat din Cluj Ioan Petran, cari atacaseră testamentul prin care reposatul și-a lăsat toată averea, în preț de 160.000 coroane, Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român. Avocatul Asociațiunii este dl dr. G. Ilea.

Concurs. Pe baza concluderilor 10 al adunării cerc. din 30 august 1903, se publică concurs pentru două premii de câte un galben de 10 coroane. — Unul se va decerne acelei Românce, care va produce cel mai frumos și românesc costum cu mâinile proprii pregătite și espus sau îmbrăcat cu ocaziunea adunării cerc. proxime; altul pentru scrierea despre felul, modul și priința înființării cutărei însoțiri practice cu privire la împregiurările date. (Societate de consum; de cumpătare; de ajutorare, numită și perșeiu etc.) La concurs se admit locuitori și locuitoare din desp. cercurile administrative Beins, Ceica, Vașcău. Costumurile menite pentru expunere au să fie prezentate sau la M. O. D. Andrei Popa, preot român în Cristior, sau la subserisa direcțiune, cel mult până la duminica Floriilor. Concurente primesc revers despre costumurile prezentate. Scrierile au să fie provédute cu devisă în plic, care să cuprindă numele și adresa autorului și se vor trimite la subserisa direcțiune pe terminal amintit. Biroul despărțământului cu plăcere dă înviațiuni concurenților. Premiul îl va decerne comitetul cercual, după opinarea comisiunii și îl va predă cu ocaziunea adunării cercuale proxime în Cristior. Inteligența este rugată să stăruiască în ajutorul scopului însemnat și indicat în concurs. Beins, la 22 faur. G. M. Marinescu, director; N. Fabian, secretar.

Noū advocat român. Dl dr. Constantin Mișici a făcut la Budapesta censură de advocat.

Călindarul „Minervei” oprit a trece granița Ungariei. Ministerul de comerț al Ungariei a detras debitul poștal „Călindarul Minervei” din București.

Serbătoarea „Sătmărenei”. Institutul de credit și economi „Sătmăreana” din Seini, care după stăruința de ani de zile, s'a reorganizat pe baze solide, în adunarea sa generală din 19 februarie n. a serbat desvélirea portretului dlui George Pap de Băsești, care de doisprezece ani stă în fruntea institutului ca presedinte a aceluia. La mulți ani! urăm și noi.

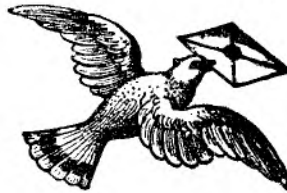
Liber. Dl T. V. Păcațianu îndeplinindu-și osenda, mercuri la 9 martie va eși din închisoarea de stat din Seghedin.

Aū murit: *Michail Gian*, canonic al diecesei gr. cat. române din Lugoj, la Boeșă-montană în 26 februarie, în etate de 70 ani; — *Luisa Comanescu* n. Aldica, soția parocului Iosif Comanescu din Ghimbav, la 26 febr., în etate de 19 ani.

Cel-ce își iubește grădina și vrea să aibă cele mai frumoase flori și cele mai bune legume, să-și cumpere semințele din semênțeria c. și r. de curle a

Edmund Mauthner Budapesta, strada Rottenbiler 33. Această firmă trimite la cerere gratis catalog ilustrat cu 226 pagini. Prețurile semințelor bine curățite, cu incolțire înaltă, sînt ieftine. Cu deosebire vrednice de amintit sînt semințele impregnate de sfeclă și asortiment bogat de cereale nobile.

Poșta redacției.

Avis. Colaboratorii noștri și toți cei ce au afaceri personale cu prim-redactorul nostru, să-și adreseze scrisorile până'n duminica Floriilor la: București, Hotel de France.

Singurețate. A sosit și va apărea în nr. viitor. Asemenea am primit și serisoarea.

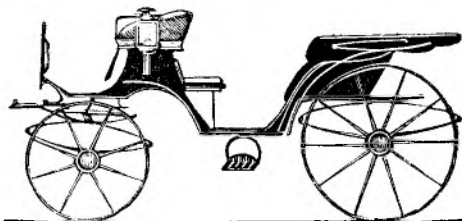
Dnei A. B. Din cauza unor diferențe, „Ștefan vodă cel tiner” nu se va jucă pe scena ungu-rească din Lugoj.

Călindarul săptămânei.

Dum. II-a din post v. 6, Ev. inv. 6, Ev. lit. Marec 2, st. 1—12,

Ziua sēpt.	Călindarul vechiū	Călind nouū
Duminică 22	Afl. mos. s. d. Eg	6 Frideric
Luni 23	M. Policarp	7 Toma Aquin
Marti 24	Zi visectă	8 Ioan
Mercuri 25	† Afl. c. s. Ioan	9 Franciseca
Joi 26	P. Tarasiū	10 40 Mart.,
Vineri 27	P. Porfiriū	11 Heracliu
Sămbătă 28	P. Procopiū	12 Gregorie

Proprietar, redactor respundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296b).

LEOPOLD BODÁNSZKY fabricant de trasuri

Oradea-mare, strada Szilágyi Desső,
lângă teatru, casa proprie.

Cu onoare aduc la cunoștința onor. public, că în localul fabricii mele, țin un magazin de tot felul de trasuri noue cu prețuri foarte moderate.

Fabrica mea se angajează la ori ce lucrări de faurărie, rotărie, satlerie și de lucire, precum și la ori ce renovări.

Cu stimă

Leopold Bodánszky

(7—10)

fabricant de trăsuri.